

10

IMPROVISATIE TIPS

Robijn Tilanus

1. Adem twee maal rustig en laag, voor je begint met improviseren

Dat geeft je de gelegenheid je te ontspannen. Merk op, hoe je lichaam aanvoelt. Of het bloed lekker door je heen stroomt. Hoe meer ontspannen je aan je improvisatie begint, hoe groter de kans dat je improvisatie als vanzelf uit je zal vloeien en natuurlijk zal klinken.

Rustig ademen helpt je ook om in het moment te zijn, in het nu. Als je improviseert speel je muziek die op het ogenblik zelf is bedacht. Nu gebeurt het, nu heb je je muzikale ideeën, nu laat je je improvisatie klinken. Alles hangt bij improvisatie dus af van het moment zelf, van het nu, en hoe meer je daarin aanwezig bent, des te beter.

2. Speel zoals je bent

Misschien heb je een idool. Iemand die fantastisch improviseert. Zo zou jij ook wel willen improviseren. Toch is het zo, dat als je inderdaad precies zo zou gaan improviseren als jouw idool, je improvisatie er hoogstwaarschijnlijk niet op vooruit zal gaan. Want je bent nu eenmaal wie je bent, dat wil zeggen: je bent niet je idool. Als je dan tóch precies zoals je idool zou gaan spelen,

dan horen mensen dat er 'iets niet klopt'. Mensen merken dat het niet authentiek klinkt.

Ieder mens is uniek. Jij ook. Als je gewoon speelt zoals je bent, dan klinkt je improvisatie het meest natuurlijk. En het prettigst om naar te luisteren. Laat je inspireren door andere muzikanten, maar ga niemand kopiëren.

3. Luister aandachtig naar elke toon die je speelt

Het opmerkelijke is, dat als je aandacht geeft aan een bepaalde klank, je die klank daardoor als 'mooi' gaat ervaren. Luister je daarentegen nauwelijks naar een bepaalde klank, dan ervaar je deze niet als 'mooi'. "Aandacht maakt mooi" is een van mijn stokpaardjes. Probeer maar eens uit, en stel dan proefondervindelijk vast, of "Aandacht maakt mooi" ook voor jou werkt.

Door aandachtig te luisteren, kan het lijken alsof je letterlijk door de muziek wordt aangeraakt.

4. Vertrouw je handen

Als je handen iets willen doen, houd ze dan niet tegen. Geef je handen 'vrij spel'.

Pianisten kunnen na het spelen van een klank hun handen even in hun schoot leggen. (De klank blijft ondertussen doorgaan, als je je rechterpedaal

diep ingedrukt houdt). Adem rustig en laag, en wacht totdat je van binnenuit een impuls voelt om weer een toets in te drukken. Volg altijd je impulsen. Hoe meer het je lukt gevolg te geven aan je impulsen, hoe natuurlijker en vanzelfsprekender en mooier je improvisaties worden.

5. Foute tonen bestaan niet

Als je improviseert, is er geen componist die voorschrijft dat er op dít moment een d gespeeld moet worden, of op dát moment een fis. Elke toon die je speelt is goed. Foute tonen bestaan niet in de wereld van de improvisatie. Een 'foute' toon is meestal gewoon een onverwachte toon die je niet bedoeld had: een verrassing van je instrument voor jou. Je hoeft deze verrassing alleen maar te accepteren. Ik maak geregeld leerlingen mee die het in eerste instantie behoorlijk moeilijk vinden om een dergelijke verrassing zomaar te accepteren. Een veelvoorkomende reactie is: die toon wíl ik niet horen, ik doe mijn oren dus zo veel mogelijk dicht voor deze rotklank die ik helemaal niet bedoelde. Deze reactie is het tegenovergestelde van accepteren. Accepteren

betekent dat je je oren juist nieuwsgierig opent voor deze verrassing.

Een van de beste dingen die je kunt doen met een 'fout' is: herhaal hem. De tweede keer dat je die vreemde toon hoort, klinkt hij namelijk al een stuk normaler. Je begint hem te 'begrijpen'. Herhaal hem eventueel nóg een keer. Zo laat je die 'fout' goed tot je doordringen en kun je er een positief gevoel bij krijgen.

Heel belangrijk bij een 'foute' toon is, dat je de puls, de hartslag van de muziek, door laat lopen. Als jouw puls stukt, dan ervaart men een 'fout', en dat komt dan niet door die toon zelf, maar door jouw stukkende puls, door jouw *reactie* op die 'fout'.

6. Minder is meer

Veel beginnende improvisatoren denken dat hun improvisatie pas interessant klinkt wanneer die tenminste een heleboel, liefst snelle, tonen bevat. Maar hoor jijzelf liever een heleboel snelle tonen waar stuk voor stuk niet naar geluisterd wordt, of geniet jij meer van slechts een paar tonen, die allemaal veel aandacht krijgen?

Houd het simpel. Een paar tonen met aandacht gespeeld, hebben doorgaans een veel grotere

zeggingskracht dan een heleboel snelle toontjes waar niet of nauwelijks naar geluisterd wordt.

7. Verlaat je comfortzone

Het is prima om een comfortzone voor jezelf te hebben: bepaalde tonen of akkoorden die je vaak gespeeld hebt en waar je je helemaal veilig bij voelt. Maar het is een aanrader om die comfortzone ook regelmatig te verlaten en er niet in te blijven hangen. Improviseren is heen en weer pendelen tussen veiligheid en overgave aan het onbekende. Probeer dagelijks dingen uit waarvan je totaal niet weet hoe ze zullen gaan klinken. Daag jezelf uit. Verras jezelf. Daarmee verfris je je improvisaties.

8. Geniet van elke toon die je speelt

Musiceren is genieten. Als jij niet van je muziek geniet, wordt het voor je eventuele luisteraars ook moeilijk om van jouw klanken te genieten. Dat staat los van of je iets vrolijks of juist iets droevigs speelt. Ook van droevige muziek kun je heel erg genieten!

Als je aan het genieten bent, maakt je lichaam het gelukshormoon oxitocyne aan. En dat hormoon speelt een belangrijke rol bij het creatieve proces.

9. Luister aan het eind van je improvisatie naar de stilte

Heb je wel eens meegemaakt, aan het eind van een concert, na het verklinken van de laatste toon, vlak voordat het applaus losbarstte, dat er een bepaalde stilte in de zaal hing? Zo'n stilte kan je raken en ontroeren. Het is een goede gewoonte om altijd aan het einde van je improvisatie aandachtig te luisteren naar het staartje van je klank, en naar de stilte die daarna ontstaat. Daarmee geef je je improvisaties net die *finishing touch* die het verschil kan maken.

10. Improviseer elke dag

Maak er een gewoonte van om elke dag te improviseren. Dat hoeft niet lang te duren. Speel gewoon een paar tonen (pianisten: met pedaal!), en luister daar aandachtig naar.

Door dagelijks te improviseren, wen je eraan en train je jezelf om steeds gemakkelijker op de gewenste improvisatiegolflengte te komen, en wordt het steeds gewoner en natuurlijker voor je om te improviseren. Veel plezier 😊

Meer weten over improviseren?

Op ***Improvisatie Academie*** bied ik diverse trainingen, workshops en privélessen aan, waarin je alles kunt leren over improviseren. Ook kun je daar de (erkende) Opleiding tot Improvisatiecoach volgen.

Mijn boek ***VRIJ SPEL De zeven facetten van improviseren: Een gids voor iedereen die vrij wil leren musiceren*** staat boordevol concrete improvisatieoefeningen, wetenswaardigheden, anekdotes en improvisatietips.

In mijn boek ***KWINTessens: een praktische benadering van de harmonieleer via improviseren aan de piano, luisteren, spelen, zingen, componeren*** lees je alles over toonsoorten, akkoorden, liggingen enzovoorts, kortom alles over de harmonieleer, de 'grammatica van de muziek'.

Zie ook mijn website www.robijntilanus.nl